

NSVL KOHTU RAHVAKOMISSARIAADI ÜLELHIDU-
LINE JURIIDILISTE TEADUSTE INSTITUUT

RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAKAASISTUJA
BIBLIOTEEK

TOIMETAJA I. T. GOLJAKOV

I. I. SLUTSKI

**KURITEOD
JULGEOLEKU-TEHNIKA
ALAL**

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU 1941

Kohtuorganid on viimasel ajal täienenud uute kohtutegelastega, kel puudub veel vajalik vilumus kohtutöös.

Need seltsimehed vajavad igapäevast praktilist abi.

„Rahvakohtuniku ja Rahvakaasistuja Biblioteegil“ on ülesandeks täita lünka populaar-juriidilises kirjanduses. Biblioteek koosneb annetest, mis käsitlevad üksikuid küsimusi kriminaal-, tsiviil-, kohtu- ja teistest õiguse harudest.

Keelatus

Duplum

NSVL KOHTU RAHVAKOMISSARIAADI ÜLELIIDU-
LINE JURIIDILISTE TEADUSTE INSTITUUT

RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAKAASISTUJA
BIBLIOTEEK

TOIMETAJA I. T. GOLJAKOV

I. I. SLUTSKI

KURITEOD
JULGEOLEKU-TEHNIKA ALAL

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU 1941

Tõlgitud teose järgi: И. И. Слуцкий, Преступления в области техники безопасности. Юридическое издательство НКЮ СССР. Москва, 1940.

Tõlkija A. Nieländer.

9200

A-11726

Peatoimetaja L. Voore. Vastutav toimetaja A. Mölder. Tehniline toimetaja R. Taru. Korrektor H. Pürkop. Ladumisele antud 12. VI 1941. MB5186. Trükkimisele antud 19. VI 1941. Laotihedus trpg. 31 200. Trükipoognaid $2\frac{1}{2}$. Autoripoognaid 1,8. Paberi formaat 73×103 . $\frac{1}{32}$. Trükiarv 3100. Trükitud „Aktivisti“ trükikojas, 1941, Tartu, 21. juuni tän. 23. Tellim. nr. 2469. Hind 1 rbl. 25 kop.

И. И. Слуцкий, Преступления в области техники безопасности. На эстонском языке. Эгосиздат „Научная Литература“, Tartu.

I peatükk.

Võitlus kuritegudega julgeoleku-tehnika alal ja selle võitluse tähtsus.

1. Töötaja olukord ja töökaitse NSVL-s.

Sotsialismi suurte võitude tagajärjel on NSVL-s hävitatud antagonistlikud klassid ja inimese ekspluateerimine teise inimese poolt, ning on loodud kõik tingimused isiku piiramatuks arenemiseks.

Vestluses Roy Howardiga 1. märtsil 1936 ütles Stalini isiku olukorda sotsialistlikus ühiskonnas iseloomustades:

„Minul on raske kujutella, missugune „isiklik vabadus“ võib olla töötul, kes kõnnib näljasena ega leia oma tööjõule rakendamist. Tõeline vabadus on ainult seal, kus on hävitatud ekspluatatsioon, kus ei ole ühtede inimeste rõhumist teiste poolt, kus ei ole tööpuudust ja santimist, kus inimene ei värise selle ees, et ta homme võib kaotada töö, peavarju ja leiva. Ainult niisuguses ühiskonnas on võimalik tõeline, aga mitte paberlik, isiklik ja igasugune teine vabadus¹.“

Erinevalt kapitalistlikest riikidest, kus töö on töölisele orjuslikuks hädavajaduseks, muutub NSVL-s töö

¹ Seltsimees Stalini kõnelus Roy Howardiga (Besseda tovarišča Stalina s Roi Govardom, 1936), lk. 19.

esimeseks inimlikuks tarviduseks, „au, kuulsuse, vahvuse ja sangarluse asjaks“ (Stalin).

Omas ajaloolises kõnes Punaarmee Akadeemia lõpetajaile 4. mail 1935 viitas seltsimees Stalin tarvidusele tähelepanelikult ja hoolikalt suhtuda kaadritesse — sotsialismi ehitajatesse.

„Meie peame,“ ütles seltsimees Stalin, „kõigepealt õppima hindama inimesi, kaadreid, iga töötajat, kes on võimeline kasu tooma meie üldisele asjale. Peab lõpuks aru saama, et kõigist hinnalisist kapitalest, mis on maailmas olemas, on kõige hinnalisem ja otsustavam kapital inimesed, kaadrid“¹.

Ettekandes ÜK(b)P XVIII kongressil rõhutas seltsimees Stalin veel kord tarvidust „hinnata kaadreid kui partei ja riigi kullafondi, neid kalliks pidada ja austada“².

Nõukogude riigis, kus on põhimiselt lõpule viidud rahvamajanduse tehniline rekonstrueerimine, kasvasid üles uut tehnikat edukalt valdavad tootmiskaadrid.

„Edusammud, mis on saavutatud uue tehnika äraõppimisel, leidsid selge väljenduse stahhaanovlikus liikumises. Sotsialistliku võistluse ja tema kõrgema vormi — stahhaanovliku liikumise arendamine viis tööproduktiivsuse vägeva tõusuni tööstuses ja ka teistel rahvamajanduse aladel“³.

Sotsialistlik ratsionaliseerimine, mis aitab kaasa meie rahvamajanduse tõusule, erineb põhimiselt kapitalistlikust ratsionaliseerimisest, mis toob enesega kaasa ekspluateerimise suurenemise ja töötava rahva orjastamise. Sotsialistlik ratsionaliseerimine põhineb looval aktiivsusel ja algatusvõimel ning võistlusel töötajate

¹ Stalin, Leninismi küsimused (Voprossõ leninizma, izd. 11., 1939), lk. 491.

² Seals. lk. 595.

³ ÜK(b)P XVIII kongressi resolutsioonid (Rezoljutsii XVIII sjezda VKP(b), 1939), lk. 9.

vahel, kes näitavad töös stahhaanovlikkude töömeetodite eeskuju. NSVL tingimustes viib ratsionaliseerimine kultuuri ja töötaja jõukuse kasvule, õnnetusjuhtumite vältimisele tootmisel ning sotsialistlike töömeetodite tugevdamisele ja arendamisele. Ainult NSVL tingimustes leidis töökaitse, mis on sotsialistliku tööorganisatsiooni lahutamatu osa, tõelise teostamise. Inimese väärtuse ja tema osa põhinäitajaks NSVL-s on tema töö sotsialismi kasuks.

Ettekandes Erakorralisel VIII Üleliidulisel nõukogude kongressil ütles seltsimees Stalin: „Mitte varanduslik seis, mitte rahvuslik päritolu, mitte sugu, mitte teenistuslik seisund, vaid iga kodaniku isiklikud võimed ja isiklik töö määrab tema seisundi ühiskonnas¹.“

Stalini Konstitutsiooni art. 12 ütleb: „NSV Liidus teostatakse sotsialismi põhimõte: „Igaühelt ta võimete järgi, igaühele ta töö järgi“.“

2. Töötaja kaitseta olukord ja tegeliku töökaitse puudumine kapitalistlikes maades.

Ekspluatatsioonisüsteem kapitalistlikus maailmas, olles rajatud tootmisvahendite ja -abinõude eraomandusele, toob kaasa tööpuuduse, vaesuse, rõhumise ning orjastamise kasvu ja töötavate masside enneaegse surma.

Oma töös „Töölisklassi olukord Inglismaal“ kirjutab Engels: „Kui üks inimene tekitab teisele füüsilist kahju ja niisugust kahju, mis toob enesega kaasa kannatanu surma, siis me nimetame seda tapmiseks; kui tapja ette teadis, et see kahju on surmav, siis nimetame tema tegu tahtlikuks tapmiseks. Kui aga ühiskond asetab sadasid proletaarlasi sellisesse olukorda, et nad on vältimatult määratud enneaegsele ebaloomulikule surmale, surmale, mis on niisama vägivaldne,

¹ Stalin, Leninismi küsimused, lk. 517.

kui surm mõõga või kuuli läbi; kui ta jätab tuhanded oma liikmed hädavajalikest elutingimustest ilma, asetades nad tingimusesse, milles nad elada ei suuda; kui ta neid sunnib seaduse kõva käega elama niisugustes tingimustes, kuni saabub surm kui vältimatu tagajärg; kui ta teab ja väga hästi teab, et tuhanded peavad langema selliste tingimuste ohvriks ja siiski ei kõrvalda niisuguseid tingimusi, — siis on see samal määral tapmine, nagu üksiku isiku tapmine, kuid ainult varjatud, salakaval tapmine, mille vastu ei saa keegi ennast kaitseda, mis ei oma tapmise ilmet seepärast, et pole näha tapjat, et selleks tapjaks on kõik ja mitte keegi, et ohvri surmal on loomuliku surma ilme ja et see pole niivõrra tehtud, kui toimuda lastud patt. Kuid sellele vaatamata jääb ta ikkagi tapmiseks¹.

Kasusaamise eesmärki taotlev kapitalistlik ratsionaliseerimine muudab töölise masina lisandiks, automaadiks, hävitab töö algatusvõime ja loova mõtte ilmutamise, ruineerib tema organismi, ning kapitalistide püüdlus tõsta sellisel teel tööproduktiivsust kõvendab töötajate ekspluateerimist ja viib tootmisel õnnetusjuhtumite kasvamisele.

Inglismaal loendatakse aastas keskmiselt umbes 400 000 töelist, kes on saanud vigastada.

Saksamaal oli 1929. a. õnnetusjuhtumite arv ametlike andmete järgi 1,4 miljonit.

Jaapanis oli siseministeeriumi eribüroo andmete järgi tööstuslikes ettevõtetes üle 50 töölisega registreeritud 1932. a. 34 239 õnnetusjuhtumit, 1933. a. 48 363, 1934. a. aga 66 117 õnnetusjuhtumit. Iga tuhande töötava töölise kohta langes 1932. a. 23,13, 1933. a. 24,07 ja 1934. a. 28,5 õnnetusjuhtumit².

¹ M a r x ja E n g e l s, Kogutud teosed (Sobr. sotš.), III k., lk. 388—389.

² Töölisklassi olukord kapitalistlikes maades 20 a. jooksul (Položenije rabotšego klassa v kapitalističeskikh stranah za 20 let (1917—1937), 1938), lk. 125—126, 144.

Metsiku ekspluatatsiooni ja töökaitse puudumise tagajärjel levis tsaristlikul Venemaal laialt tööliste surmamine ja sandistamine tootmisel. Näiteks Hludovi vabrikus „registreeriti kahe aasta jooksul — 1879. a. kuni 1880. a. — 2500 töölisel 633 vigastust masinast, mis moodustab kahe aasta jooksul ühe vigastuse 6,5 töölise kohta“¹.

1855. a. Nuhtlusseadustiku järgi, mis kehtis Oktoobrirevolutsioonini, tõi „ilma kavatsuseta isiklikku julgeolekut ja ühiskondlikku korda kaitsvate määruste vastase teo tagajärjel tekitatud surm või vigastus“ karistuseks türmi kahest kuni nelja kuuni või aresti seitsmest päevast kuni kolme kuuni, või valju noomituse kohtuistungil. Seejuures süüdlasele tapmises, kui ta „kuulub ristiisku, määratakse kiriklik patukahetsus oma vaimuliku ülemuse äranägemisel“ (Kriminaal- ja paranduskaristuste seadustik, § 1466 ja 1444)².

Kuid faktiliselt ei võetud vabrikante ja tehaseomanikke tööliste vigastuste korral kriminaalvastutusele, seda enam, et kriminaalasju vigastuste kohta võis algatada ainult kannatanu kaebusel ja seejuures mitte hiljem kui kuue kuu jooksul vigastuse saamise päevast arvates.

Töös „Uus vabrikuseadus“, mis kirjutatud ühenduses tsaarivalitsuse poolt 2. juunil 1897 vabrikutes ja tehastes tööpäeva lühendamise ja pühapäevapuhkuse sisseseadmise seaduse väljaandmisega, kirjutab V. I. Lenin: „Ilma visa võitluseta, ilma ühinenud tööliste püsiva vastupanekuta vabrikantide igale nõudlusele jääb uus seadus tühjaks paberiks, üheks neist ehitud ja petlikest siltidest, millega meie valitsus püüab jumestada politsei

¹ K. A. Pažitnov, Töölisklassi olukord Venemaal (Položenije rabotšego klassa v Rossii, 1908), lk. 49.

² Nn. Nuhtlusseadustik (Uloženije o nakazanijah ugolovnoh i ispravitelnoh).

vägivalla, tööliste õiglusetuse ja rõhumise läbi ja läbi mädanenud hoonet¹.”

See iseloomustus on kohaldatav täiel määral tsaristliku Venemaa kogu vabrikuseadusandluse kohta.

Mitte ainult tsaristlikul Venemaal, vaid ka teistes kapitalistlikes riikides leiab erakordselt harva aset ettevõtjate kriminaalvastutusele võtmine, kes on süüdi tööliste tapmises ja sandistamises julgeoleku-tehnika eeskirjade mittetäitmise tõttu.

Kapitalistlike riikide kriminaalseadusandlus ei näe ette ettevõtjate vastutust niisuguste töötingimuste loomise eest, kus töölised saavad vigastada. Seevastu näevad peaaegu kõik kodanlikud kriminaalkodeksid ette karistuse tööliste osavõtmise eest streigiliikumisest. Kehtiva Prantsuse Kriminaalkodeksi § 414 põhjal, mis on välja antud 1810. a. ja on klassikaliseks eeskujuks kõikide maade kodanlikele kriminaalseadusandlustele, karistatakse türmiga kuuest päevast kuni kolme aastani ja rahatrahviga 16 kuni 3000 frangini seda, kes vägivallaga, omavoliliste tegudega, ähvardustega või petlikkude võtetega teostab või toetab streigi tõttu järgnenud tööde katkestamist sihiga välja pressida töötasu suurendamist või vähendamist.

Nähes ette vastutuse streikide eest ja kaitsedes töö „vabadust“, on Prantsuse Kriminaalkodeksi § 414 tegelikult valitseva klassi kätes vahendiks proletariaadi vastupanu mahasurumisel kapitalistliku ekspluatatsiooni vastu.

3. Võitluse tähtsus kuritegudega julgeoleku-tehnika alal NSVL-s.

Nõukogude sotsialistlikus riigis on sotsialistliku riigi kindlustamisel ja isiku õiguste kaitsel suur poliitiline tähtsus võitlusel rünnakute vastu, mis on sihitud koda-

¹ L e n i n, Teosed, II k., lk. 144.

niku tööõigustele, võitlusel seaduste rikkujatega, mis kaitsevad sobivaid töötingimusi. Ainult nõukogude kriminaalseadusandlus määrab tõelise vastutuse töökaitse ja julgeoleku-tehnika seaduste ja reeglite rikkumise eest.

NSVL-s on võitlus kuritegudega julgeoleku-tehnika alal võitluseks sotsialistliku töökaitse ja inimestesse hoolika suhtumise eest.

Tarvidust kõvendada võitlust töökaitse ja julgeoleku-tehnika eest kriipsutatakse alla ÜAÜKN 7. pleenumi otsuses 1938. a.: „Pleenum nõuab, et kõik ametiühingulised organisatsioonid muudaksid paremaks tööd töökaitse ja julgeoleku-tehnika alal... Ametiühingute organid peavad tagama regulaarse järelevalve selle üle, et administratsioon täidaks tööinspektori eeskirju, nad peavad taotlema nende kohustuslikku täitmist ja võtma kriminaalvastutusele isikuid, kes kuritahtlikult ei täida eeskirju töökaitse parandamise kohta ja kes rikuvad tööseadusandlust¹.“

Sotsialistliku ühiskonna tingimustes leiavad kuritegelikud rünnakud isiku vastu otsustava vastulöögi mitte ainult otseste rünnakute korral isiku vastu tapmise, kehavigastamise, vägistamise jne. näol, vaid ka töökaitse ja julgeoleku-tehnika ala seaduste ja eeskirjade rikkumise lubamise korral töötaja suhtes, mis asetab teda niisugustesse töötingimustesse, milledes töötaja kaotas või võis kaotada oma töövõime.

NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide Kohtukorralduse seaduse § 2 põhjal on NSVL-s õigusemõistmise ülesandeks kaitseda igasuguste rünnakute vastu poliitiliste ja teiste isiklike ja varanduslike õiguste kõrval ka NSVL kodanike tööõigusi ja huve, mis on tagatud NSVL Konstitutsiooniga ja liiduning autonoomsete vabariikide konstitutsioonidega.

¹ ÜAÜKN 7. pleenumi resolutsioon ÜAÜKN sekretäri N. M. Šverniku ettekande puhul, p. 10.

II peatükk.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise kuriteo koostise mõiste.

1. Kuritegude liigid julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise alal nõukogude kriminaalseadusandluse järgi.

Kõikide liiduvabariikide kriminaalkoodeksid näevad ette vastutuse tööseadusandluse rikkumise eest.

Kuriteod, mis on ühenduses töökaitse seadusandluse ja selle seadusandluse arendamiseks antud eeskirjade, juhendite jne. rikkumisega eriti julgeoleku-tehnika alal, on sisse võetud enamiku liiduvabariikide kriminaalkoodeksesse peatükki „Majanduslikud kuriteod“ (välja arvatud Valgevene NSV KrK, milles tööseaduste rikkumine on ette nähtud peatükis „Muud valitsemiskorra-vastased kuriteod“, ja Tadžiki NSV KrK, kus „Töölased kuriteod“ on eraldatud eri peatükki).

Vastavalt NSVL Töökoodeksi § 138 ja 139 ja teiste liiduvabariikide Töökoodeksite vastavate paragraafide nõuetele ei tohi ühtegi ettevõtet avada, käiku lasta või teistesse ruumidesse üle viia ilma tööinspeksiooni ja sanitaar-tööstusliku ning tehnilise järelevalve organite loata. Kõik ettevõtted ja asutised peavad vajalikud abinõud tarvitusele võtma kahjulikkude töötingimuste kõrvaldamiseks või vähendamiseks, õnnetusjuhtumite ärahoidmiseks ja töökohtade hoidmiseks vajalikus sanitaar-hügieenilises seisukorras, vastavalt üldistele ja erilistele kohustuslikele määrustele igal tootmisalal.

Kuriteod töökaitse ja julgeoleku-tehnika alal on ette nähtud VNFSV KrK § 133 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavates paragraafides¹.

Peale selle eraldab VNFSV ja teiste vabariikide KrK omaette liiki seadusega või võimukorraldusega seatud ehitus-, tervishoiu- või tulekaitse-eeskirjade mittetäitmise ja rikkumise kuriteod ehitustööde juures, samuti ka mäetööstuslikel töödel seadusega seatud julgeolekut ja korra kaitset reguleerivate eeskirjade mittetäitmise ja rikkumise kuriteod, kui need töid enesega kaasa raskeid tagajärgi (VNFSV KrK § 108, Ukraina NSV KrK § 96, Azerbaidžani NSV KrK § 142, Tadžiki NSV KrK § 130, Gruusia NSV KrK § 103). Kõikide liiduvabariikide KrK-tesse on see kuritegu sisse võetud peatükki „Muud valitsemiskorraldustes kuriteod“ ja toob karistuseks vabaduskaotuse kuni kolme aastani või rahatrahvi kuni 3000 rublani.

Vastavalt NSVL KTK ja RKN 1935. a. 17. juuli määrusele (LSKK nr. 38, § 322), mis on võetud ka VNFSV KrK-sse (§ 108) ja teiste liiduvabariikide KrK-tesse, karistatakse tootmise julgeolekut tagava tehnilise režiimi, tootmistehnilise distsipliini või töötingimuste rikkumist, samuti ka plahvatusohtlikes tootmisjaoskondades suitsetamist, joobnud olekus tööle ilmumist või magamist vabaduskaotusega kuni kolme aastani. Samade tegude eest, kui nad töid kaasa plahvatuse või tulikahju, karistatakse vabaduskaotusega mitte alla kolme aasta. Tehnilise režiimi või töötingimuste rikkumist plahvatusohtlikes tootmisjaoskondades isikute poolt, kes vastutavad seatud tootmistehnilise distsipliini eest, karistatakse vabaduskaotusega kuni viie aastani, ning kui need rikkumised töid kaasa

¹ Neil juhtumel, kui VNFSV Töökoodeks, KrK ja KrPK sisaldavad sätteid, mis on analoogilised liiduvabariikide seadusandluse sätetega, ei lisa meie ruumi kokkuhoiu mõttes iga kord juurde „ja teiste liiduvabariikide KrK vastavates paragraafides“.

plahvatuse või tulikahju, siis karistatakse neid isikuid vabaduskaotusega mitte alla viie aasta.

Meie seadusandlus eristab töökaitse, julgeoleku- tehnika, tööstusliku tervishoiu ja hügieeni kohta käivate eeskirjade lihtsat rikkumist, mis on ette nähtud VNFSV KrK § 133 l. 4 ning toob karistuseks kaasa paranduslikud tööd kuni ühe kuuni või rahatrahvi kuni 100 rublani, mis määratakse administratiivkorras, ning kvalifitseeritud rikkumist, mis väljendub töötaja asetamises töökaitse-eeskirjade rikkumisega seesugustesse töötingimustesse, milledes ta kaotas või võis kaotada oma töövõime (VNFSV KrK § 133 l. 3).

Kvalifitseeritud rikkumise eest, mis on kuriteoks, määrab seadus karistuseks vabaduskaotuse kuni kahe aastani, või paranduslikud tööd kuni ühe aastani, või rahatrahvi kuni 500 rublani (VNFSV KrK § 133 l. 3). Lihtsad rikkumised, mis on ette nähtud VNFSV KrK § 133 l. 4, toovad kaasa administratiivvastutuse, mis määratakse ametiühingute inspektorite poolt.

Administratiivvastutust kaasa toova tööseaduste rikkumise erinevus kriminaalkorras jälitatavatest tööseaduste rikkumistest seisab rikkumise ühiskondliku ohtlikkuse astmes. Administratiivvastutust toovad julgeoleku-tehnika eeskirjade vähemtähtsad rikkumised, mis ei kutsunud esile ega võinud kaasa tuua kahjulikke tagajärgi.

2. Kuriteo objekt.

Kuriteo objekti all mõistab nõukogude kriminaalõigus sotsialistliku riigi poolt kaitstavat ühiskondlikku suhet, mille vastu on sihitud kuritegelik rünnak.

Kuriteod julgeoleku-tehnika alal on rünnakud sotsialistliku revolutsiooniga saavutatud ja Stalini Konstitutsiooniga kinnitatud NSVL kodanike tööõiguste ja huvide vastu.

Vastavalt NSVL Konstitutsiooni art. 118-le kindlustatakse õigus tööle rahvamajanduse sotsialistliku organisatsiooniga. Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumine aga nõrgestab töö sotsialistlikku organisatsiooni. Seepärast aitab võitlus kuritegudega julgeoleku-tehnika alal kaasa rahvamajanduse sotsialistliku organisatsiooni kindlustamisel.

3. Kuriteo subjekt.

Teiseks momendiks, mille kindlakstegemine on vajalik kriminaalvastutusele võtmise võimaluse küsimuse otsustamisel, on kuriteo subjekt.

Kuriteo subjekti all mõistetakse isikut, kes kuriteo toime paneb. Kuriteo subjektiks, mis on ette nähtud VNFSV KrK § 133 l. 3, s. o. julgeoleku-tehnika eeskirjade kuritegelikul rikkumisel, võib olla mitte iga isik, mitte iga kodanik, sest VNFSV KrK § 133 l. 1 määrab isikute ringi, keda võib rikkumiste eest vastutusele võtta, ja nimelt „tööandjaid“, s. o. nii eraisikuid (kodanikke) kui ka riiklike ja ühiskondlike asutiste ja ettevõtete vastavaid ametiisikuid.

Seega on käsiteldava kuriteo subjektiks, s. o. isikuks, keda võib vastutusele võtta VNFSV KrK § 133 l. 3 põhjal, nagu seaduses tähendatud — „tööandja“.

VNFSV KrK § 133 l. 3 põhjal võivad vastutada nii eraisikud (näiteks tööandja, kes asetab majateeni ja seesugustesse tingimustesse, milles ta kaotas töövõime) kui ka riiklike ja ühiskondlike ettevõtete ja asutiste ametiisikud, kusjuures selle kuriteo subjektideks võivad olla mitte ainult isikud, kel on tööle võtmise ja töölt vallandamise õigus, vaid ka teised ametiisikud, kes vastutavad tööde teostamise ja julgeoleku-tehnika eest.

VNFSV Ülemkohtu pleenumi määruse põhjal 1. aprillist 1929 „riiklike või ühiskondlike asutiste ja ettevõtete ametiisikute poolt seaduste rikkumine, mis reguleerivad töö rakendamist, nagu: ebaseaduspärased

toimingud teenijate ja tööliste tööle võtmisel ning töölt vallandamisel, ebaseaduslike ületunnitööde lubamine, tegevus või kuritegelik tegevusetus, mille tagajärjel tekkisid õnnetusjuhtumid tööstuses, samuti ka kõik teised tööseadusandluse rikkumised, kuivõrra need on jälitatavad kriminaalkorras, kvalifitseeritakse mitte VNFSV KrK § 109, 110, 111-a ja 112 järgi, vaid VNFSV KrK § 133 järgi¹.

Vastavalt Määrustikule julgeoleku-tehnika organiseerimisest ja tööstuslikust tervishoiust NSVL Raske-tööstuse RK ettevõtteis „õnnetusjuhtumite eest, mis on toimunud töötamise ajal, võetakse vastutusele need isikud, kes juhatavad või teenindavad ettevõtte või ehituse tootmisühikuid, ning kes ei võtnud tarvitusele võimalikke abinõusid õnnetusjuhtumite ärahoidmiseks“ (NSVL Rasketööstuse RK käskkiri nr. 807 — 16. sept. 1933. a., IV peatükk, § 8).

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumine kannatanud tööliste poolt ei vabasta vastutusest isikuid administratiivtehnilisest personaalist, kui nad võimaldasid julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumist, mille tagajärjel toimus õnnetusjuhtum. Niisugused juhtumid võivad aset leida isegi julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisel plahvatusohtlikes tootmisjaoskondades, kuigi selliste rikkumiste eest võivad vastutust kanda ka töölised (VNFSV KrK § 108¹).

4. Kuritegelik tegevus või tegevusetus julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisel.

Kuritegelikud julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumised, mis on ette nähtud VNFSV KrK § 133 l. 3, võivad ilmneda kuriteo subjekti tegevuse või tegevusetuse tagajärjel.

¹ VNFSV Ülemkohtu seletuste kogu, 1935. a., lk. 307.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumised, milledega käivad kaasas vigastused, on ette nähtud VNFSV KrK § 133 l. 3, mis räägib „töötaja asetamisest töökaitse-eeskirju rikkudes seesugustesse töötingimustesse, milledes ta kaotas või võis kaotada oma töövõime“.

Seaduses tarvitatud väljendus „töötaja asetamine“ (VNFSV KrK § 133 l. 3) eeldab mitte ainult aktiivseid tegusid, vaid ka tegevusetust isikute poolt, kes vastutavad julgeoleku-tehnika eeskirjade silmaspidamise eest ning kes ei võtnud tarvitusele abinõusid nende täitmiseks.

Näitena töötaja „asetamisest“ julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisega tingimustesse, mis mainitud VNFSV KrK § 133 l. 3, ja seda isikute tegevusetuse tagajärjel, kes vastutavad tootmisseadmete seisukorra eest, võib tuua kodanike Tsetkovi ja Smirnovi süüdistusaja.

Kanalisatsioonikraavide kaevamise tööde ajal 20. juulil 1938 ühe Leningradi tehase õues kontrollis tehase puusepp Ivanov meister Tsvetkovi korraldusel kraavi telge terastraadi pinguletõmbamise teel, mis traat juhuslikult puudutas lülitikilpi, mille tagajärjel puusepp Ivanovi tabas surmavalt 220-voldise pingega vool. Sündmuskoha ülevaatusel tehti kindlaks, et kraaviserval niiskel maal seisis pump, mis oli üles seatud vee väljapumpamiseks kraavist. Kraavi laudvoodri külge oli löödud laud, millel leidis ühe meetri kõrgusel lüliti, mis ei olnud kaetud kaitsevarjuga. Kraavikaldale oli kuhjunud pori, nii et töölised, kes olid töö kraavi juures, võisid libisedes kukkuda lülitikilbile.

Selles asjas süüdimõistetud Smirnovi kuritegelik tegevusetus väljendus selles, et olles tootmisjaoskonna mehhaanikuks ja tehes 18. juulil 1938 montööri korralduse viia elektrijuhe tsentrifugaalpumba mootori juurde, ta ei kontrollinud töö tehnilist kõlblikkust. Töö oli tehtud montööri poolt julgeoleku-tehnika eeskirjade

rikkumisega (lülitil oli asetatud ühe meetri kõrgusele kraaviservast röske mullahunniku kõrvale ning oli kaitsevarjuga kaitsmata), millega ta asetab kraavis töötavad töölisel elukardetavasse töötingimustesse.

Selles asjas süüdimõistetud Tsvetkovi kuritegeliku tegevusetus väljendus selles, et olles tootmisjaoskonna ehitusmeistriks ja teostades kraavide kaevamise töid, ning nähes, et voolu juhtimine tsentrifugaalpumba mootorini oli teostatud julgeoleku-tehnika eeskirjade jämedate rikkumistega, ta ei peatanud töötegemist — mitte ainult ei juhtinud meister Smirnovi ja montööri tähelepanu lülitikilbi kaitsemise tarvidusele, vaid koguni ei andnud montöörile temal varus olevat kaitsevarju lülitil ja kilbil kaitseks. Tsvetkovi ja Smirnovi kuritegeliku tegevusetuse tagajärjel sai elektrivooluga surma puusepp Ivanov 20. juulil 1938, s. o. kaks päeva pärast mootori ülesseadmist pumba külge.

VNFSV KrK § 133 kolmandas lõikes ettenähtud kuriteo koostise jaoks on tarvis põhjusliku sideme olemasolu julgeoleku-tehnika eest vastutava isiku tegevuse või tegevusetuse ning nende kahjulikkude tagajärgede vahel, mis saabusid või võisid saabuda. Üldtõudud näites on niisugune põhjuslik side Smirnovi ja Tsvetkovi tegevusetuse ja kahjulikkude tagajärgede vahel olemas — nimelt puusepp Ivanovi surmamine vooluga.

Kus ei ole põhjuslikku sidet julgeoleku-tehnika eest vastutava isiku ja kahjulikkude tagajärgede vahel, mis võisid saabuda teiste põhjuste mõjul, seal puudub ka kuriteo koostis.

Näitena põhjendamata kriminaalvastutusele võtmisest VNFSV KrK § 133 l. 3 järgi põhjusliku sideme puudumisel tööde eest vastutava isiku ja kahjuliku tagajärje vahel võib tuua Leningradi Kirovi rajooni 7. jaoskonna rahvakohtuniku asja Pavlovi süüdistuses, kes kohtu poolt õigeks mõisteti kuriteo koostise puudumise tõttu tema tegevuses.

31. jaanuaril 1938 tegi vabriku „Punane Kondiiter“ šokolaadi tootmise jaoskonna meister Pavlov jaoskonna abitöölisele Kozlovile korralduse aidata töölist Ivanovi, kes töötas šokolaadiribade allalaskmise masinal lõikamismasinasse. Pavlov tegi Kozlovile ülesandeks eraldada praaki. See töö oli Kozlovile tuttav ega olnud otseselt seotud masinaga kokkupuutumisega. Tunni möödumisel Pavlov, läbides jaoskonna ja nähes, et Kozlov oli omavoliliselt asunud šokolaadi ette andma lõikamiseks, kõrvaldas viimase otsekohe tööst masinal, pannes talle ette pöörduda tagasi praagi eraldamisele, mida ka Kozlov täitis. Kuid mõne aja pärast asus Kozlov ilma meister Pavlovi teadmata uuesti masinal tööle. Šokolaadi laual transpordilindile edasiandmisel, kohendades lauda, ajas Kozlov vasaku käe lõikenugade alla, mille tagajärjel murdusid mitmed sõrmeliigendid. Asja arutamisel rahvakohtus tehti kindlaks, et tööline Ivanov, kes töötas lõikemasinal, laskis praagi eraldamisel töötavaid abitöölisi tihti omavoliliselt tööle masinal.

Õnnetusjuhtumi põhjuseks on selles asjas mitte meister Pavlovi tegevus või tegevusetus, vaid distsiplineerimatus tööliste poolt — Ivanovi poolt, kes laskis omavoliliselt abitöölise tööle masinal, ja kannatanu enese poolt, kes jätkas töötamist masinal, vaatamata meistri kategoorilisele keelule. Asjaolud, mis tegid kindlaks Pavlovi tegevuses kuriteo koostise puudumise, selgitati kohtulikul juurdlusel; Pavlov oli kohtu alla antud lohaka eeluurimise tagajärjel.

VNFSV KrK § 133 l. 3 iseärasuseks on see, et selles ei anta kuriteo tunnuste iseseisvat määratelu, vaid kuriteo tunnustena on näidatud töökaitse ja julgeoleku-tehnika seaduste, määruste ja juhendite rikumised, mis on toimunud süüdlaste poolt. Seepärast on VNFSV KrK § 133 l. 3 põhjal vastutusele võtmiseks tarvis täpselt kindlaks määrata, missuguse sea-

duse, määruse või juhendi rikkumine antud konkreet-
sel juhtumil aset leidis.

Käesoleval ajal, vastavalt NSVL RKN 1934. a.
21. augusti määrusele (LSKK 1934. a., nr. 43,
lk. 342), „antakse välja juhendid, eeskirjad ja sele-
tused kehtiva tööseadusandluse rakendamise kohta
ÜAÜKN poolt NSVL RKN kinnitamisel või
tema eelneva sanktsiooniga“¹.

5. Kuriteo subjektiivne külg.

Subjekti (isiku) suhe ühiskonnaohtlikku tegevusse
või tegevusetusse ja nende tagajärgedesse, mis väljen-
datud tahtluse või ettevaatamatus näol, moodustab
kuriteo koostise subjektiivse külje mõiste.

VNFSV KrK § 10 ja liiduvabariikide KrK-te vas-
tavad paragraafid näevad ette karistuse rakendamise
ainult nende isikute suhtes, kes tegutsesid tahtlikult
või ettevaatamatult.

Tahtlus ja ettevaatamatus on süü esinemise erisugu-
sed viisid.

Tahtlik süü võib väljenduda otsese tahtluse
näol, kui isik näeb ette oma tegude või tegevusetuse
tagajärgi ja soovib nende saabumist, ning samuti ka
kaudse tahtluse näol, kui isik näeb ette oma tegude
või tegevusetuse tagajärgi, ja kuigi otseselt ei soovi,
kuid laseb teadlikult saabuda kahjulikel tagajärgedel.

Ettevaatamatu süü ilmneb a) liialdatud
enesekindluse näol, kui isik näeb ette kahjulikkude
tagajärgede saabumise võimaluse, kuid loodab neid
kõrvaldada; b) hooletuse näol, kui isik ei näinud ette

¹ Kuni NSVL KTK, NSVL RKN ja ÜAÜKN 1933. a. 23. juuni
määruse „NSVL Töö RK ühendamise kohta ÜAÜKN-ga“ välja-
andmiseni kinnitati julgeoleku-tehnika alal antavad eeskirjad
ja juhendid NSVL Töö Rahvakomissariaadi poolt. Paljud NSVL
Töö Rahvakomissariaadi poolt kinnitatud juhendid kehtivad
praegugi.

kahjulikkude tagajärgede saabumise võimalust, kuid pidi asjaolude kohaselt neid ette nägema.

Isikute süüd, kes teostasid kuritegusid julgeoleku-tehnika alal, mis on ette nähtud VNFSV KrK § 133 l. 3, § 108 l. 1 ja § 108¹ l. 2 ja 4, võib iseloomustada tavaliselt ainult kuritegeliku ettevaatamatusena. Need kuriteod eeldavad töötajale kahjulikkude tagajärgede saabumist või vähemalt niisuguste tagajärgede võimalust (§ 133 l. 3). Kui süüdlane tegutses otsese tahtlusega, s. o. soovis neid tagajärgi (näiteks soovis esile kutsuda plahvatust või tulikahju plahvatusohtlikus tootmisjaoskonnas, tahtlikult asetab töötaja ebanormaalsesse töötingimustesse, sooviga tekitada temale vigastust), siis neid tegusid peab kvalifitseerima mitte VNFSV KrK § 133, 108 ja 108¹ järgi, vaid KrK teiste paragraafide järgi.

Eriti valvsad peavad olema uurimisorganid ja kohatud niisuguste julgeoleku-tehnika rikkumiste kvalifitseerimisel, mis esinevad maskeeritud kahjurlikkude aktidena. Trotskistlik-buhhaarinlike kahjurite ja diversantide süüdistusprotsessidega tehti kindlaks, et rahva vaenlased teostasid kahjurlikke diversiooniakte „harilikkude“ rikkumiste näol julgeoleku-tehnika alal.

23. septembril 1936 tekkis Kemerovo kaevanduse peašahti teises rajoonis plahvatus. Plahvatuse tagajärjel hukkus kümme töölist ja neliteist töölist sai raskesti vigastada. Selle plahvatuse ettevalmistus ja teostamine viidi läbi julgeoleku-tehnika reeglite rikkumisega organiseeritud süsteemi järgi. Plahvatusrajooni asetatud ventilaator oli kahjurliku sihiga asetatud kaevanduse murrukohast viie meetri kaugusele ega olnud küllalt võimas, mistõttu ventilaator töötas tühjalt ja gaas jäi murdu. Luues plahvatava gaasi segu, võimaldasid kahjurid lahtise tule ilmumise, mis samuti teostati julgeoleku-tehnika reeglite „hariliku“ rikkumisena. Kahjurliku sihiga oli praktikas sisse seatud lampide kasuta-

mine, mis ei olnud kõlblikud töötamisel gaasi sisaldavas šahtis. Komisjon, kes uuris plahvatuslega ühenduses olevaid asjaolusid, leidis lampide hoiukohas kakssada kõlbmatut lampi.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumist, mis on teostatud kontrevolutsiooniliste, kahjulike sihtidega, peab kvalifitseerima VNFSV KrK § 58⁷ ja 58¹⁴ ning teiste liiduvabariikide KrK-te vastavate paragraafide järgi.

On võimalikud julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumised, kus esineb otsene tahtlus nende kuritegude kahjulikkude tagajärgede suhtes, kuid mis pole teostatud kontrevolutsioonilise sihiga, vaid mingisugustel teistel motiividel (kättemaks, kasuhimu jne.). Seda võib illustreerida järgmise näitega kohtupraktikast.

Minöör Kotov, olles oma naise pärast armukade töölisel Zavjalovile, otsustas viimase tappa. Et vältida vastutust, maskeeris ta kuritegelikud teod niiviisi, et tapmine näis „õnnetusjuhtumina tootmisel“. Kasutades seda, et Zavjalov töötas tema brigaadis, ei märkinud Kotov peale süütamiste lõppu plahvatuspadrunite raamatusse, et temal on üks padrun plahvatamata, ning saatis Zavjalovi puurima sinna, kus asetseb lõhke-mata padrun. Tekkinud plahvatusel sai Zavjalov raskesti haavata. Pärast tunnistas Kotov üles, et ta sel teel tahtis Zavjalovit tappa¹.

Kotovi kuritegu tuleb vaadelda kui tapmiskatset madalatel ajedel (armukadedus) ja kvalifitseerida VNFSV KrK § 136 p. a järgi.

¹ Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise abil ja näol teostatud kahjulikkude ja diversiooniaktide uurimine. Käsiraamat uurijaile, 1937, lk. 9 (Rassledovanije del o vreditelskih i diversionnõh aktah, soveršajemõh pri pomoštši i pod vidom narušenija pravil po tehnike bezopasnosti. Possobije dlja sledovatelei).

Ettevaatamatu süü iseloomustub julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisel:

a) ettevaatamatusega liialdatud enesekindluse näol, kui isik, kes on vastutav tööde eest, näeb ette töölistele kahjulikkude tagajärgede saabumise tõenäosuse, kuid loodab neid ära hoida, arvestades näiteks tööliste osavust, kaitseseadeldiste sisseseadet, mis aga ei olnud küllaldased, jne.;

b) ettevaatamatusega hooletuse näol, kui näiteks süüdlane ei näinud ette, et kaitses puudumine mingi mehhanismi juures loob hädaohu töölistele ja ähvardab kahjulikkude tagajärgedega, kuid asjaolude tõttu võis seda ette näha ja pidi ette nägema.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise näitena, mis esile kutsus tööliste surma ja milles kuriteo subjektiivne külg iseloomustub ametiisiku ettevaatamatu süüna liialdatud enesekindluse näol, võib tuua Ivanovi süüdistusasja VNFSV KrK § 133 l. 3 järgi.

Töötades Leningradis ehituskontoris kümnikuna katusekatmise töodel ja olles määratud klubi ehituse juurde, ei olnud Ivanov 5.—27. jaanuarini 1938 korraga selles ehitusjaoskonnas. Teades, et töö teostatakse hommikukülmade perioodil, mil katus on eriti libe, ta ei võtnud tarvitusele abinõusid tööde julgeoleku-tehnika instrueerimiseks ja järelevalveks, eriti selles mõttes, et töölistes endid kinnitaksid ohtlikel kohtadel vööde ja nõõride abil. Selle tagajärjel kukkus 27. jaanuaril 1938 katusetööline Sidorov, kes töötas katusel, olles vöö või nõõri abil kinnitamata, kolmekordse maja katuselt surnuks. Antud juhtumil iseloomustub Ivanovi suhe julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise kahjulikkudesse tagajärgedesse kuritegeliku liialdatud enesekindlusena, sest ta oli kohustatud ette nägema kahjulikkude tagajärgede saabumise võimalust, kuid lootis neid vältida.

Neil juhtumel, kui julgeoleku-tehnika eest vastutava isiku käitumises puudub tahtlik või ettevaatamatu süü, s. o. kui ta ei võinud ette näha ega olnud kohustatud ette nägema julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumist ja kahjulikkude tagajärgede saabumise võimalust, ei teki vastutust kuriteo koostise puudumisel.

Nõukogude sotsialistlikule kriminaalõigusele on võõras kriminaalvastutuse mõiste ilma subjektiivse süüta, s. o. isiku süüdimõistmine süüdluse puudumisel, lähtudes vaid tema poolt tekitatud kahjust. VNFSV KrK § 10 järgi kohaldatakse karistust ainult isikute suhtes, kes on teostanud ühiskonnaohtlikke tegusid või tegevusetust (s. o. kuritegusid) tahtlikult või ettevaatamatult. Seepärast ainuüksi õnnetusjuhtumi fakt tootmisel, kui puudub tahtlik ja ettevaatamatu süü isiku poolt, kes on vastutav julgeoleku-tehnika eest, ei anna veel alust tema kriminaalvastutusele võtmiseks.

6. Karistuse rakendamine julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise asjus.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade kvalifitseeritud rikkumine, mis on ette nähtud VNFSV KrK § 133 l. 3 ja teiste vabariikide KrK-te vastavates paragraafides, toob karistuseks vabaduskaotuse kuni kahe aastani või paranduslikud tööd kuni ühe aastani või rahatrahvi kuni 500 rublani.

VNFSV KrK § 133 l. 3 ettenähtud kuriteo koostis on ehitatud nn. „pooliku koostise“ põhimõttele, s. o. kuritegu on lõpule viidud, ilma et kahjulikud tagajärjed tarvitseksid saabuda. Juba töölise asetamine töökaitse eeskirjade rikkumisega seesugustesse tööttingimustesse, kus ta võib kaotada töövõime, moodustab lõpuleviidud kuriteo koostise, ning seepärast julgeoleku-tehnika seaduste ja eeskirjade rikkumise fakt, kui seetõttu võisid saabuda kahjulikud tagajärjed (kuigi nad ei saanud), on iseenesest küllaldane

kriminaalvastutusele võtmiseks. Sellega kriipsutab seaduseandja alla julgeoleku-tehnika eeskirjade täitmise ja säärast liiki kuritegude vastu võitlemise suurt tähtsust.

Meie kohtupraktikas leiab harva aset kriminaalvastutusele võtmine julgeoleku-tehnika eeskirjade kuritegeliku mittetäitmise eest, kui ei esine õnnetusjuhtumit. Niisugune praktika on seletatav kohtu- ja prokuratuuriorganite poolt võitluse suurendamise tarviduse alahindamisega julgeoleku-tehnikaalaste kuritegude vastu, kui kuritegude vastu, mis kahjustavad mitte ainult tootmise korralikku organisatsiooni ja töötingimusi sotsialistlikus riigis, vaid ka töötajate elu ja tervist¹.

Üheks kriminaalvastutusele mittevõtmise põhjuseks julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise eest, kui puuduvad kahjulikud tagajärjed, on tihti selle kategooria asjade uurimise madal tase. Eeluurimise puudused neis asjus seisavad julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise iseloomu igakülge ja põhjaliku uurimise puudumises, samuti ka mitteküllaldases vigastuste nii tehnilise kui ka organisatsioonilise iseloomuga põhjuste kogumi uurimises ja selgitamises.

Tehnilise iseloomuga põhjuste all tuleb mõista defekte mehhanismides, agregaatides, nende juurde kuuluvais seadistes, toormaterjalides jne.

Organisatsioonilise iseloomuga põhjuste all tuleb mõista asjaolusid, mis rikuvad tootmisprotsessi normaalset käiku, näiteks ebaõige korraldus, mis lubab töö-

¹ ÜAÜKN, varemni aga NSVL Töö RK poolt väljaantud määrused julgeoleku-tehnika, hügieeni ja sanitaaralal on kohustuslikud mitte ainult riiklikele ettevõtetele, vaid ka kõikidele kooperatiiv-organisatsioonidele. Vt. näiteks VNFSV Töö RK, VNFSV Rahvamajanduse Kõrgema Nõukogu ja Üleliidulise Tööstuskooperatiivide Liidu juhend 13. maist 1929 „Kaitse-normide rakendamisest tööstuslikes kooperatiiv-ühingutes” (Töö RK Teataja 1929. a., nr. 28—29).

masinaid korraldada käigu ajal; spetsiaalriietuse mitteväljaandmine juhtumeil, kui selle puudumine loob ähvarduse töölise elule ja tervisele; puudused töökohtade organiseerimises ja korrashoius; tööliste mitteinstrueerimine julgeoleku-tehnika eeskirjade suhtes; julgeoleku-tehnika abinõude tarvitusele võtmiseks määratud vahendite kulutamine mitte selleks otstarbeks, jne.

Kõiki neid asjaolusid peab uurimiskäigus hoolikalt selgitama. Eriti hoolikalt peab olema selgitatud küsimus, millised kahjulikud tagajärjed võivad tekkida sallitud rikkumise tagajärjel, sest et selle küsimuse selgitamata jätmise korral ei saa otsustada kriminaalvastutuse küsimust isikute suhtes, kes sallisid julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumist.

Paljudel juhtumeil ei peeta võitlust kuritegudega julgeoleku-tehnika alal küllalt energiliselt ja järjekindlalt. Tänni ilmneb mitte ainult mõnede majandustegelaste, vaid ka üksikute uurimis- ja kohtuorganite töötajate juures püüdlus selles suunas, et mitte algatada või koguni lõpetada seda liiki asju kriminaalkorras sel ettekäändel, et õnnetusjuhtum tekkis töölise enese „süü“ läbi.

Niisuguse asjade lõpetamise püüdluse illustratsiooniks võib tuua järgmise juhtumi. Tamalinski elevaatoris leiti elevaatoritöölise Nikitini laip, kes oli kukkunud 15 meetri kõrguselt alla. Laiba juures leitud tühi kott andis põhjust kahtluseks, et tööline tahtis vilja varastada, kukkus alla ja lõmastus. Hoolimata sellest, et sel versioonil ei olnud mingisugust kinnitust, sest elevaatoris sel ajal vilja ei olnud, lõpetati Tamalinski prokuröri poolt asi ära „kuriteo koostise puudumisel“, kuna aga samal ajal krai tööinspektori poolt tehti kindlaks terve rida julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisi elevaatori administratsiooni poolt: luugid ei olnud suletud, elevaatori ohtlikes kohtades ei olnud küllaldast valgustust jne.

Julgeoleku-tehnika teadliku rikkumise fakti kindlakstegemine kannatanu enda poolt ei kõrvalda alati julgeoleku-tehnika eest vastutavate, administratiiv-tehnilisse koosseisu kuuluvate isikute süüdlust. Näiteks tööline-treial hakkas käigu peal seadma rihma transmissioonilt liikuvale töömasinale. Sel ajal sattus osa tema riideist võlli vahele, tööline kisti töömasina vahele ning suri saadud vigastuste tagajärjel. Pealiskaudsel asja juurde asumisel võib tekkida mulje õnnetusjuhtumist, mis on toimunud töölise enese süü läbi. Kuid üksikasjalisem asja uurimine kinnitas administratsiooni süüdlust, kes ei võidelnud tootmisjaoskonnas väljakujunenud praktika vastu — seada käigu peal korda töömasinaid — ega seadnud kaitset pöörleva võlli juurde, hoolimata tehnilise tööinspektori ettekirjutusest niisuguse kaitse ülesseadmise kohta.

Võitluses julgeoleku-tehnikaalaste kuritegudega on karistuspoliitika puuduseks repressioonide pehmus. Hoolimata sellest, et VNFSV KrK § 133 l. 3 näeb karistusena ette mitte ainult rahatrahvi või paranduslikke töid, vaid ka vabaduskaotuse kuni kahe aastani, piirduvad rahvakohtunikud otsuste tegemisel rõhuval enamikul juhtumitel paranduslike töödega, tihti nende ärakandmisega süüdimõistetute töökohal. Toome näiteid.

1) Juurdeveo raudteede meister insener A. toimetab kraanaaluste teede remonti. Töö alguses ta ei instrueerinud töölisi julgeoleku-tehnika eeskirjade täitmisest. 8. jaan. 1939 käskis insener A. kraanat pöörata, jättes tähele panemata, et kraanal istus tööline. Kraana käiku A. ei jälginud. Tööline löödi kraana teel oleva seina väljaulatuva osaga maha ja võeti kraana alt surnuna välja. Leningradi linna Volodarski rajooni 2. jaoskonna rahvakohtunik mõistis A. üheks aastaks paranduslikele töödele teenistuskohal.

2) Laadimistöörde kümnik ei instrueerinud töölisi julgeoleku-tehnika eeskirjadest. Raskekaaluliste rön-

gaste mahalaadimisel laskis ta tarvitada õhuke si laudu. Lauad murdusid rõngaste raskuse all ja pigistasid töölisi Muhhinit, kes kaotas saadud raskete vigastuste tagajärjel 100% professionaalset tööjõudu. Lenigradi Oktoobri rajooni 10. jaoskonna rahvakohtunik mõistis kümniku paranduslikele töödele kuueks kuuks tingimisi.

3) Lenigradi Oktoobri rajooni 17. jaoskonna rahvakohtuniku juures oli arutusel asi, milles süüdistati majakomandanti selles, et ta andis majahoidjale ilma tuge deta redeli, mille tagajärjel majahoidja kukkus redelile tõusmisel, saades raske vigastuse. Komandandile määrati karistuseks ühiskondlik laitus¹.

On selge, et niisugused kohtuotsused ei aita kaasa võitlusele tööseadusandluse jämedate rikkumiste vastu. Võitlus kuritegudega julgeoleku-tehnika alal on võitlus sotsialistliku tootmise kindlustamise eest, hoolika suhtumise eest kaadritesse ja sotsialistliku töö eest. Karimide võitlusvahendite läbiviimise tarvidus isikute suhtes, kes pahatahtlikult rikuvad töökaitse ja julgeoleku-tehnika seadusi ja osutavad kuritegelikku ükskõiksust töötajate elu ja tervise vastu, järgneb sotsialistliku korra sisust, tarvidusest kõige hoolikamalt suhtuda inimesesse, sotsialistliku ühiskonna töötajasse.

VNFSV Kohtu RK käskkirjaga 1937. a. nr. 18 pannakse ette „julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumiste asjus, mis töid kaasa surmajuhtumi, rakendada karistuseks vabaduskaotust. Paranduslike tööde rakendamist neis asjus peab kohus iga kord eriti motiveerima: mitte lubada neil juhtumeil paranduslike tööde rakendamist töökohal“².

On arusaadav, et see käskkiri peab silmas julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisi, mille tagajärjeks oli

¹ Vt. „Sovetskaja Justitsija“ nr. 6, 1939, lk. 47.

² Käsiraamat kohtupraktika küsimustes (Spravotšnik po voprossam sudebnoi praktiki), 1937. a., lk. 115, p. 7.

surm, kui on tehtud kindlaks julgeoleku-tehnika eeskirjade täitmise eest vastutavate isikute süü. Kui surm saabus mitte julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise tagajärjel, vaid mingisuguste asjaolude mõjul, mida ei saanud ette näha ega pidanud ette nägema, siis vastutus kõrvaldub.

Seejuures aga leidsid vigastuste asjus kohtupraktikas aset juhtumid, kus võeti insener-tehnilisi töötajaid põhjendamata hulgaviisi kriminaalvastutusele, mis oli sotsialistliku seaduslikkuse tooreim rikkumine. Niisugune „praktika“ on NSVL RKN ja ÜK(b)P KK poolt hukka mõistetud 1937. a. 28. aprilli määrusega „Tööst Donbassi söetööstuses“ (LSKK 1937. a., nr. 28, lk. 114), milles öeldakse: „... hukka mõista mõnede partei ning eriti ametiühinguliste organisatsioonide praktika majandustegelaste, inseneride ja tehnikute hulgaviisilisel süüdistamisel, samuti ka umbropsu karistamise ja kohtu alla andmise praktika, mis segab ja moonutab tegelikku võitlust puudustega majanduslikes organisatsioonides. Kohustada Ukraina K(b)P Doni oblastikomiteed ja ÜK(b)P Aasovi ja Musta mere kraikomiteed parandama selles suhtes tehtud vigu ja seletama kõigile Donbassi parteiorganisatsioonidele, et kahjurlikkude elementide väljajuurimise kõrval on nende otseks kohustuseks osutada igasugust toetust ja abi heatahtlikult töötavaile inseneridele, tehnikutele ja majandustegelastele. Hoiatada Doni söebasseini juhtkonda, söetrustide ülemaid ja šahtide juhatajaid, et on lubamatu töölt kõrvaldada või vallandada insenere, tehnikuid ja majandusalal töötajaid ilma hoolika järeleuurimiseta ja nende süü kindlakstegemiseta“.

Julgeoleku-tehnika eest võitluse moonutamise näiteks võib olla Krekingstroi julgeoleku-tehnika inseneri Arbatski asi, kes mõisteti VNFSV KrK § 108 põhjal kolmeks aastaks vabaduskaotusele. VNFSV Ülemkohtu kohtukollegium seda asja VNFSV prokuröri protesti alusel läbi vaadates leidis, et Arbatski oli süüdi mõis-

tetud selle eest, et ta ei võtnud tarvitusele mingisuguseid julgeoleku-tehnika abinõusid, mille tagajärjel esinesid massilised vigastusjuhtumid ja eriti leidis aset õnnetusjuhtum töölise Surajeviga Teplosetstroji ehitusel. Vastavalt Krekingstroji lepingule Teplosetstroiga pandi vastutus julgeoleku-tehnika eeskirjade täitmise eest Teplosetstroji administratsioonile, kus julgeoleku-tehnika eest vastutajaks oli tööde juhataja Iljin. Arbatski aga, töötades Krekingstroji julgeoleku-tehnika insenerina, ei pidanud üldse antud juhul vastutust kandma. Arbatski vastutavuse küsimus võiks tekkida ainult tingimusel, kui oleks tõendatud, et tema kui julgeoleku-tehnika insener ei teostanud järelevalvet julgeoleku-tehnika abinõude teostamise üle tootmisjaoskondades, ei andnud mingisuguseid juhendeid, ei konsulteerinud insener-tehnilist koosseisu julgeoleku-tehnikas. Niisuguseid andmeid aga toimiku materjalides ei ole. Vastupidi, toimikust on näha, et Arbatski teatas korduvalt julgeoleku-tehnika eest vastutavatele isikutele toimuvatest rikkumistest ja nõudis nende rikkumiste kõrvaldamist.

Seepärast tähendab VNFSV Ülemkohtu kohtukolleegium oma määruses, et „Arbatski süüdistus selles, et tema süü läbi juhtus töölise Surajeviga õnnetusjuhtum, on põhjendamata ja ümber lükatud asjas leiduvate materjalidega; julgeoleku-tehnika vastutus Teplostrois, kus aset leidis õnnetusjuhtum, oli pandud tööde juhatajale Iljinile, kes on vastutav õnnetusjuhtumi eest Teplostrois, mistõttu otsus Arbatski suhtes kuulub tühistamisele ja asja menetlus lõpetamisele“¹.

Jämedaks seaduse rikkumiseks on samuti süüdimõistmine sel juhul, kui puuduvad tõendid julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise kohta süüaluse poolt.

¹ „Sovetskaja Justitsija“, nr. 29, 1936. a., lk. 22.

Näide. Puusepp Vassiljev (Molotovi-nim. šahtis Prokopjevskis) töötas kogu aja maa peal. Kord pandi talle ette esmakordselt laskuda šahti puusepatöödele; seal leiti tema taskust tuletikud ja tubakas.

Ei olnud mingisuguseid tõendeid selle kohta, et ta suitsetas. Sellele vaatamata mõistis kohus Vassiljevi VNFSV KrK § 108¹ põhjal vabaduskaotusele kaheks aastaks. Hiljemini see otsus muudeti.

Toodud näites ei võinud tuletikkude ja tubaka leidmine Vassiljevi taskust olla põhjuseks tema kriminaalvastutusele võtmiseks, sest et Vassiljev šahtis ei suitsetanud ning järelikult ei rikkunud eeskirju, mis tagavad tööde julgeolekut.

III peatükk.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise asjade uurimine ja nende arutamine kohtus.

1. Ekspertüsi julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise asjus.

Põhjusliku seose kindlakstegemine julgeoleku-tehnika eeskirju rikkuva isiku tegude ja tegevusetuse ning kahjulikkude tagajärgede saabumise vahel tekitab mõnikord suuri raskusi. Vigastus võib tekkida terve rea põhjuste ühendumise tagajärjel, milledest on tingitud kahjulikkude tagajärgede saabumine. Seepärast peavad uurimisorganid ja kohtud seda liiki asjade uurimisel kõik asjaolud igakülgset ja sügavalt läbi uurima.

Tihti juhtub, et see või teine asjaolu, mis kellegi poolt sündmuse põhjusena ette tuuakse ja mis kui õnnetusjuhtumi põhjus ei ärata esimesel silmapilgul mingisugust kahtlust, osutub küsimuse põhjalikumal arutamisel järelduseks, mis on olnud täiesti teissugusest

asjaolust, mille kindlakstegemine muudab kogu asja pildi ja isikute ringi, kes kuuluvad vastutusele võtmi-sele. Uuriija ja kohus ei või omada täiuslikke tead-misi, mis annavad võimaluse avastada vigastuse tõelisi põhjusi. Seepärast on tehnilise ekspertiisi arvamus üheks julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise asjade õige lahendamise vajalikuks tingimuseks, mis tagab järelduste tõepärasust asjas ja järelikult ka kuriteo tege-likkude süüdlaste kindlakstegemist. Vigastusega ühen-duses olevais asjades on ka kohtumeditiiniline eksper-tiis kohustuslik, et kindlaks teha surmapõhjust ja keha-vigastuste iseloomu (VNFSV KrPK § 63).

Illustratsiooniks tehnilise ekspertiisi kui olulise fak-tori tähtsusest, mis tingib asja õige lahendamise, on järgmine näide.

Ühes saeveskis sai sae juures töötav tööline saagi-mise ajal raske kämblavigastuse. Sündmuskoha üle-vaatusel tulid uurija ja tehniline tööinspektor arvamuse-le, et vigastuse põhjuseks oli kaitsetõkke puudumine sae juures kaitsevarju näol. Tööline, kes oli vastutav kaitsevarjude ülesseadmise eest, võeti kriminaalvastu-tusele. Mõne aja pärast vigastas käe töö ajal samal sael ka teine tööline, hoolimata kaitsevarju ülesseadmi-sest. Tehnilise ekspertiisi arvates seisis õnnetusjuhtumite põhjus sae enese ebaõiges liikumises, mis olenes teh-niliste eeskirjade rikkumisest sae ülesseadmisel.

Kui esimesel juhtumil oleks tehtud tehniline eks-pertiis, siis oleks see võimaldanud mitte ainult õieti kindlaks määrata isikute ringi, kes vastutavad julge-oleku-tehnika eeskirjade rikkumise eest, vaid oleks andnud ka võimaluse ära hoida vigastuse kordumist.

Õeldust ei järgne sugugi, et uurija ja kohus peavad pimesi uskuma ekspertiisi järeldusi. Vastupidi, uurija ja kohus on kohustatud kriitiliselt võtma ekspertiisi järeldusi, mis on üheks olulisemaks tõendite liigiks, ning neid kontrollima, kõrvutades neid teiste tõendi-tega asjas.

Tihti sõltub ekspertiisi arvamuse õigsus sellest, kui võrra õigesti olid küsimused uurija või kohtuniku poolt ekspordile esitatud, kui võrra õnnestunult olid valitud objektid uurimiseks ja kui võrra üksikasjaliselt oli ekspert tutvunud teiste asjaoludega, millede teadmine oli vajalikuks tingimuseks õigeks ekspertiisi tegemiseks.

Näitena, mis tõestab tarvidust kriitiliselt suhtuda ekspertiisi andmetesse ja tegelikkude põhjuste selgitamise, mis kutsusid välja kahjulikke tagajärgi, võib tuua järgmise asja. Aktjubinski kombinaadi ühes tootmisjaoskonnas varises lagi sisse. Sündmuskoha järelevaatusel avastati mitu mädanenud tala. Tehniline ekspert andis arvamuse, et sissevarisemise põhjuseks oli kõlbmatu materjali kasutamine lae katmisel, mis ei pidanud vastu täiteaine raskusele. Ehitusjaoskonna tööstustöölise võeti kriminaalvastutusele. Hiljemini aga täiendaval uurimisel ja kõrgesti kvalifitseeritud spetsialistide ekspertideks kutsumisel tehti kindlaks, et katteks kasutatud ehitusmaterjal oli hea kvaliteediga, kuid riknes täiteaine mõjul, mis koosnes selleks otstarbeks kõlbmatust materjalist — mullast ja väikestest kividest. Aurude kondenseerumise tagajärjel muutus täiteaine niiskeks, mis tekitas puuosade kiire riknemise, samuti muutis konstruktsiooni raskeks, mille tagajärjel lagi sisse varises¹.

Seega osutus esimese ekspertiisiga kindlaksmääratud sissevarisemise põhjus — kõlbmatu ehitusmaterjal — teiste põhjuste — kõlbmatu täiteaine ja keskküttetorude rikkes oleku tagajärjeks, millest oli tingitud täiteaine niiskumine. Tööstustöölise vastutusele võtmine oli jäme viga, sest tal ei olnud mingisugust ühendust ei katte täiteaine ega ka keskküttetorude ülesseadmisega ja eksploateerimisega.

¹ Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise abil ja näol teostatud kahjurlikkude ja diversiooniaktide uurimine, lk. 13.

Kohtupraktika uurimine asjus, mis on seotud julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisega, näitas, et ekspertide väljakutsumisel tegid kohtud järgmisi vigu:

a) ekspertideks kutsuti selle ettevõtte tehnilise administratsiooni esindajaid, kus toimus õnnetusjuhtum;

b) ekspertide küsitlemisel ei selgitanud kohtud küllalt hoolikalt neid vahekordi, mis võisid olla eksperdi ja süüaluse vahel nende ühise eriala või ühise töö tõttu. Neid puudusi märgitakse VNFSV Kohtu RK käskkirjas 1937. a., nr. 39, mis ekspertiisi suhtes julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisega seoses olevais asjades paneb rahvakohtutele ette:

1) asjas toimetada ekspertiisi kõigil juhtumel, kui ekspertiisi eeluurimisel ei tehtud, või kuigi tehti, aga kui ekspertiisi arvamus tekitab kahtlust järelduste täiuslikkuse ja selguse mõttes õnnetusjuhtumi põhjuste kohta;

2) mitte välja kutsuda ekspertidena selle ettevõtte tehnilise administratsiooni esindajaid, kus toimus õnnetusjuhtum, vaid neid küsitella ainult tunnistajatena;

3) ettevalmistaval istungil hoolikalt läbi kaaluda prokuröri juuresolekul administratsiooni taotlus tema poolt esitatud eksperdi väljakutsumise kohta;

4) erilist tähelepanu juhtida sellele, et eksperdi arvamus oleksid väljendatud selgelt ja arusaadavalt, ning võimaluse piirides enne tutvuda selle tootmisprotsessiga, mille juures tekkis õnnetusjuhtum;

5) märkida kohtuistungil protokollis, missuguse asutise või organisatsiooni poolt ilmus ekspert kutse peale, tema ametikoht, eriala ja staaž sel erialal, suhted eksperdi ja kaebealuse vahel nende ühisel erialal või ühisel teenistuskohal minevikus või olevikus¹.

¹ S. S. Askarhanov ja A. N. Jodkovski, Käsi-raamat kohtupraktika küsimustes (Spravotšnik po voprossam sudebnoi praktiki, 1937), lk. 231.

Samuti ei tule ekspertidena välja kutsuda ka ametiühingute tehnilisi tööinspektoreid, sedá enam veel neid, kes koostasid protokollí õnnetusjuhtumi olustikust ja põhjustest. Tarbe korral (puudulik ja ebaselge protokoll jne.) võib neid küsitella tunnistajatena.

2. Protsessuaalsed tähtajad.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumiste uurimisel ja läbivaatamisel peavad uurijad ja kohtunikud erilist tähelepanu osutama protsessuaalsete tähtaegade silmaspidamisele. Ilma otsustava võitluseta tähtaegade lühendamise eest seda liiki asjade käigus uurijate juures ja kohtus on võimatu tõsta uurimise kvaliteeti ja kohtuotsuste efektiivsust.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise asjad on enamikul juhtumel seotud tarvidusega toimetada sündmuskoha ülevaatus, mille edukuse üheks tarvilikuks eelduseks on olustiku säilitamine, mis leidis aset õnnetusjuhtumi momendil. Tihti ei luba tootmisprotsessi tingimused pikemat aega muutmata alal hoida olustikku, milles toimus õnnetusjuhtum, mistõttu niisuguseis tingimuisis on nõutav eduka uurimise läbiviimiseks uurija otsene väljasõit sündmuskohale.

Kujunenud praktika järgi asub uurija uurimisele peale vormiliste materjalide saamist tööinspektorilt ja seetõttu puudub tal tihti võimalus otsekohe peale õnnetusjuhtumit sündmuskohata üle vaadata. Kohtueelse uurimise kvaliteedi parandamiseks on tarvilik, et uurija saaks õigeaegselt teate õnnetusjuhtumist ja sõidaks sündmuskoha ülevaatussele ühes tööinspektoriga.

Vastavalt NSVL Prokuratuuri ringkirjale 10. veebruarist 1935 nr. 16/10 „tuleb asjades, mis on seoses julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisega, uurimine lõpule viia mitte hiljem kui 10 päeva jooksul ja asja

arutus kohtus läbi viia laialdase tööliskonna ja inseneritehnilise aktiivkonna tähelepanu juurdetõmbamisega¹.

Vastavalt VNFSV Kohtu RK seletusele 9. märtsist 1935 „tuleb kõik seda liiki asjad kohtute poolt arutada mitte hiljem kui 7 päeva jooksul“.

Kuni viimase ajani ei pea uurimis- ja kohtuorganid neist tähtaegadest kinni. Paljudes asjades möödub kriminaalasja tekkimisest kuni otsuse tegemiseni mitu kuud. Niisugune venitamine on tihti seletatav eeluurimise madala kvaliteediga, mis kutsub esile tarviduse saata asi tagasi täiendavaks uurimiseks, ning kohtute ettevalmistavate istungite nõrga tööga.

Näitena võib viidata Leningradi Kirovi rajooni 5. jaoskonna rahvakohtu toimikule ehitusjaoskonna brigadiiri Kirillovi ja remontehtusjaoskonna meistri Lebedevi süüdistuses VNFSV KrK § 133 l. 3 põhjal, ning aurukraana masinisti Grigorjevi süüdistuses VNFSV KrK § 139 põhjal. Juhtum Kirovi-nimelises tehases Leningradis, mis oli aluseks kriminaaljälitamise algatamisel, leidis aset 1937. a. septembris. Uuriija asus uurimisele 15. okt. 1937 ja viis selle lõpule 21. okt. 1937. a., otsus oli aga tehtud rahvakohtu poolt alles 3. juulil 1938, s. o. kaheksa kuud pärast eeluurimise lõpuleviimist.

21. juulil 1938 tühistas oblastikohtu kriminaalkassatsiooni kolleegium kohtuotsuse ühenduses rahvakohtuniku poolt toimunud rea protsessuaalsätete rikkumisega, andes asja teise jaoskonna kohtule arutamiseks, alates kohtuliku uurimise staadiumist. Alles 8. märtsil 1939, s. o. poolteist aastat pärast sündmust, karistas kohus Kirillovit VNFSV KrK § 133 l. 3 põhjal vabaduskaotusega üheks aastaks ja kuueks kuuks, Gri-

¹ B. I. Solers ja D. I. Orlov, NSVL Prokuratuuri käskkirjade kogu (Sbornik prikazov Prokuraturõ Sojuzza SSR, 1939), lk. 120.

gorjevit VNFSV KrK § 139 põhjal vabaduskaotusega kolmeks aastaks, kuna Lebedev mõisteti õigeks.

On tarvilik kõige otsustavamal viisil vabaneda venitustest julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumiste asjus.

3. Tööinspeksiooni ja kohtu- ning prokuratuuriorganite vahekorrad julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise asjade uurimisel.

Julgeoleku-tehnika reeglite lihtsad rikkumised, mis on ette nähtud VNFSV KrK § 133 l. 4, toovad kaasa administratiivvastutuse rahatrahvide näol, mis määratakse tööinspektorite poolt.

Vastavalt VNFSV Töökoodeksi § 148 punktile d võtab tööinspeksioon administratiivses ja kohtu korras vastutusele selle koodeksi sätete, samuti dekreetide, juhendite, korralduste ja muude nõukogude võimu aktide rikkumise eest, mis on sihitud töötajate elu ja tervise kaitseks.

„Kaebused tööinspektori määrustele rahatrahvi määramise kohta tööseadusandluse rikkumise eest antakse sellele ametiühingulisele organisatsioonile, kellele allub antud inspektor (ühingu KK-le, KK volinikule, kraivõi oblastikomiteele). Selle organisatsiooni määrused edasikaebamisele ei kuulu¹.“

Põhiküsimused, mis puutuvad tööinspeksiooni ja Kohtu RK organite vahekorradesse, on ette nähtud VNFSV Kohtu RK ringkirjas nr. 22 ja Töö RK ringkirjas nr. 31 1930. a-st tööasjade uurimise korra ja tööorganite vahekorradade kohta kohtuorganitega võitluses tööseadusandluse rikkumiste vastu².

¹ ÜAUKN määrus 28. dets. 1934 — „Bjull. VTsSPS”, 1935. a. nr. 5—6.

² VNFSV Kohtu RK ringkirjade ja seletuste kogu (Sbornik tsirkuljarov i razjasnenii NKJu RSFSR) 1934. a., lk. 252.

Vastavalt sellele ringkirjale „on tööasjades uurimisorganiteks vastavad jaoskonna rahvauurijad“.

Tööinspeksioon on tööasjades juurdlusorganiks ja tema tegevus piirdub materjalide kogumisega, revideerimise teostamisega ja protokollide koostamisega avastatud rikkumiste kohta.

„Tööinspeksioon, avastades ettevõtte revideerimisel, konfliktiasjade arutamisel ja muul teel tööseaduste rikkumisi, mis toovad kaasa kriminaalvastutuse KrK § 133—135 põhjal ja mis nõuavad kohustuslikku uurimist (§ 5), teatab sellest vastavale kohtuorganile (territoriaalpõhimõtte järgi) teate saatmise teel rikkumise sisust, näidates ära võimaluse korral isikud, kes kuuluvad vastutusele võtmisele“ (ringk. p. 7).

Praktikas asetleidnud tendents saata inspektoritele täiendavaks uurimiseks tagasi nende poolt prokuratuurile saadetud materjale, ei ole õige. Vastavalt nimetatud ringkirja p. 12-le „ei ole kohtu- ja prokuratuuriorganid õigustatud andma tööinspeksioonile uurimiseks ega isegi üksikute asjaolude kontrollimiseks töökaitseseaduste rikkumiste asju, mis toovad kaasa kriminaalvastutuse KrK § 133—135 põhjal“.

4. Nõukogude ühiskonna osa võitluses kuritegudega julgeoleku-tehnika alal.

Võitluses kuritegudega julgeoleku-tehnika alal omab suurt tähtsust töötavate masside tähelepanu laialdane juurdetõmbamine. VNFSV Kohtu RK käskkirjaga nr. 18 1937. a-st pannakse ette:

„... 2. Reeglipäraselt arutada rahvakohtute poolt seda liiki asju, välja sõites ettevõtetesse, taotledes, et nendele protsessidele keskenduks antud tehase, vabrik, ettevõtte või ehituse kogu aktiivkonna tähelepanu. Iga niisugust asja arutava rahvakohtuniku isiklikul vastutusel kindlustada protsessi selgitamine ajakirjanduses ja otsuse läbiarutamine tööliste koosolekutel.“

3. Rahvakohtunikel, samuti isiklikul vastutusel, suurendada sidet aktiiviga ja töökaitse ühiskondlikkude inspektoritega kohtadel, läbi viia tootmisseltsimehelikude kohtute alaline instrueerimine, mobiliseerides neid võitluseks julgeoleku-tehnika eest oma ettevõtteis¹.

Aktiivkonna kaasatõmbamine mitte ainult aitab nõukogude kohut julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumiste konkreetsete süüdlaste selgitamisel, vaid aitab ka vältida seda liiki kuritegude teostamise võimalust. Tuleb meeles pidada, et võitluse edukust vigastuste tekkimisega tootmisel võib saavutada mitte ainult repressiooniabinõudega, vaid ka tarvilikkude preventiivabinõude läbiviimise teel. Kriminaalõiguslikul repressioonil on nende abinõude kõrval oluline, kuid siiski abistav tähtsus.

Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumisega seoses olevate asjade uurimine näitab, et rõhuva arvu õnnetusjuhtumite otseseks põhjuseks, mis on toimunud töölistega ettevõtetes, on kohtust läbikäinud asjade järgi otsustades julgeoleku-tehnika elementaarsete nõudmiste süstemaatiline mittetäitmine administratsiooni poolt, näiteks mehhanismide kaitsete, töö juures vajalike lihtsaimate seadiste, pimedates kohtades valgustuse puudumine, ohtlikes kohtades platvormide, käsipuude, purrete puudumine, kõrgepingevoolu juhtmete katmatus, ilmne seadise korratus, kuhjumine töökohas jne. Nende õnnetusjuhtumeid väljakutsuvate põhjuste kõrvaldamine on võimalik ainult töötajate eneste ja ühiskondlike organisatsioonide aktiivsel kaastegevusel.

Uurija, kohtunik ja prokurör, kes on avastanud asjade ajamise käigus tehnilise ja organisatsioonilise iseloomuga puudusi ja põhjusi, mis kutsusid välja vigastuste tekkimise, on kohustatud tarvitusele võtma

¹ S. S. Askarhanov ja A. N. Jodkovski, Käsi-
raamat kohtupraktika küsimustes, lk. 115—116.

abinõusid asetleidnud julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumiste kõrvaldamiseks näiteks järgmisel teel:

a) nõudmiste esitamisega tööinspektsiooni kaudu administratsioonile kaitseseadiste ülesseadmise või täiendamise kohta või mõnesuguse organisatsioonilise abinõu läbiviimise kohta, mis kõrvaldab tööliste elule ja tervisele kahjulikkude tagajärgede tekkimise võimaluse;

b) kohtuasjade analüüsimise teel nõupidamiste läbiviimisega ettevõtte julgeoleku-tehnika töötajatega põhjuste kõrvaldamiseks, mis kutsuvad välja õnnetusjuhtumeid;

c) ettekannetega tööliste koosolekutel ja ametiühinguliste organite istungitel julgeoleku-tehnikaalaste kuritegudega võitlemise küsimuste üle;

d) nende küsimuste selgitamisega tehase ja üldises ajakirjanduses, eriti üksikute protsesside selgitamisega vigastuste asjus.

See töö tuleb läbi viia koos tehnilise tööinspektsiooniga ja aktiivkonna laialise kaasatõmbamisega.

Võitlus töökaitse ja julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise vastu on võitlus töötava rahva — kommunismi ehitajate — elu ja tervise kaitsemise eest. Kohtu- ja uurimisorganid peavad märksa parandama seda liiki asjade uurimise ja arutamise kvaliteeti, püüdes mitte ainult süüdlasi vastutusele võtta, vaid võttes samaaegselt kõik abinõud tarvitusele põhjuste ja tingimuste kõrvaldamiseks, mis kutsuvad välja rikkumisi julgeoleku-tehnika alal.

SISUKORD.

I ptk.	Võitlus kuritegudega julgeoleku-tehnika alal ja selle võitluse tähtsus	3
II ptk.	Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise kuriteo koostise mõiste	10
III ptk.	Julgeoleku-tehnika eeskirjade rikkumise asjade uurimine ja nende arutamine kohtus	29

A-11726

**„RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAK
BIBLIOTEEGIS“ ILMUVAID TEOSEID:**

Tšeltsov: Kohtu alla andmine.

Koževnikov: Kriminaalasjade alluvus.

Laptev: Kuriteo koosseis ja kriminaalasjade kvalifikatsioon.

Arsenjejev: Kohtuistung kriminaalasjades.

Koževnikov: Kriminaalkohtu otsus.

Menšagin: Kuriteod võimuorganite vastu.

Durmanov: Karistatuse aegumine ja kustumine.

Abramov: Kohtuotsus tsiviilasjades.

„ Kohtuistung tsiviilasjades.

„ Hagi aegumine.

Reichel: Alimentide asjad.

Tšikvadze: Huligaansus.

„ Võitlus spekulatsiooniga.

Kleinman: Kohtu otsuste ja määruste peale edasikaebamine ja protestimine tsiviilasjus.

Jaitškov: Kohustused kahjutekitamisest.

Slutski: Kuriteod julgeoleku tehnika alal.

Perlov-Rapoport: Rahvakohtuniku töö kaebuste läbi vaatamise alal.

Jt. jt.

HIND 1 RBL. 25 KOP.